

בחוברת זו של פעמים מאמרים בתחומי השירה והספרות. פותח את החוברת מאמרו של שי רודין על הרומן של רונית מטלון 'זה עם הפנים אלינו'. הסיפורת של מטלון עוסקת ב'אחרות' על קשת גווייה. מטלון כותבת על יחסי מזרחים-אשכנזים, יהודים-ערבים, עולים חדשים – ילידים, מרכז-פריפריה, הומוסקסואלים-הטרנסקסואלים ושחורים-לבנים, וכך מפרקת את מושג ה'אחרות' וממחישה את רבגוניותו. המאמר מבהיר כיצד מטלון מתארת אנשים המשתייכים בה בעת להגמוניה ול'אחרים', ומאפיינת את הדילמות הנובעות מן השיוך הכפול. בניגוד לראייה ההגמונית, שלפיה ה'אחר' מפריע למהלך התקין, מגבשת מטלון תבנית תמטית של 'זרים בבית', שלפיה ההגמוניה היא הכוח הזור החודר אל ביתו של ה'אחר' וכופה עליו מגע עמה. הפואטיקה של מטלון מנסה להשיב ל'אחר' את זכות הדיבור, את הזכות להביט על ההגמוניה ללא תיווך, ומאופיינת בקיטוע החותר נגד הנוסח הספרותי הקנוני והממוסד. המהגר אינו משיל מעצמו את זהותו הקודמת אלא נאבק על כינונה של זהות מחודשת המשלבת זהויות שונות. מקום מיוחד בפרוזה של מטלון מקבלות ספרות הנשים בכלל ומסותיה של ז'קלין כהנוב בפרט. הכתיבה הנשית הופכת אצל מטלון לנושאת דגל ה'אחרות' ומכילה פלורליזם תרבותי.

ד"ר שי רודין מלמד במכללה האקדמית גורדון לחינוך, חיפה.

shairudin1@gmail.com

שירה שוורצמן-מציאל בוחנת שירי חשק קצרים ונועזים מאת טדרוס אבולעאפיה, שחי במאה השלוש עשרה. שירים אלו נענים למוסכמות שירת החשק הקלסית בצורתם ובתוכנם, אך שלא כמותם, עולה מהם פרשנות נועזת – ארוטית. אבולעאפיה, כמו המשוררים שקדמו לו, שיבץ בשיריו פסוקים מקראיים, אך הפער בין ההקשר המקורי לבין כוונותיו של המשורר מעורר פליאה וגיחוך.

שירה שוורצמן-מציאל היא תלמידת מחקר במחלקה
לספרות עברית באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
shira.maziel@gmail.com

מאמרה של דבורה ברגמן סוקר לראשונה את קיומה
ומעמדה של שירה עברית בליוורנו במאה השבע עשרה:
המשוררים שפעלו שם או שלחו שירים לשם; מקומה
של השירה הזאת בחברה המקומית ובתרבות המקומית
וכן באירועים לאומיים של התקופה; אופייה הבארוקי
ותרומתה לשירה העברית. המחברת דנה גם באקדמיה
של 'הצמאים' ובשיר מאת ר' משה זכות שנכתב לרגל
הקמתה, ושנדפס לא מכבר, והמאיר אותה באור חדש.
דבורה ברגמן היא פרופסור אמריטה במחלקה לספרות
עברית באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
dabregman@013.net

בשנות השבעים של המאה העשרים התחולל בישראל
מפנה בהיסטוריוגרפיה ובקידום מורשת יהדות ארצות
האסלאם. מאמרו של תמיר קרקסון מנתח בהרחבה
מקרה בוחן למפנה זה: ספרו של שלמה הרמתי על
שלושה משכילים ספרדים עות'מאנים, בני המאה התשע
עשרה, שקדמו לכאורה לאליעזר בן-יהודה. המאמר
בוחן ומסביר את השימוש שעשה הרמתי בפועלם של
משכילים אלה לשם העצמת כלל יוצאי ארצות האסלאם
בישראל.

תמיר קרקסון הוא תלמיד מחקר בחוג להיסטוריה של עם
ישראל ויהדות זמננו באוניברסיטה העברית בירושלים.
karkason@gmail.com

מאמרו של יוסף קונפורטי עוסק בפועלו של ד"ר מרדכי
אהרנפרייז בשנים 1900-1914, שבהן שימש כרב
ראשי של יהודי בולגריה. אהרנפרייז, צעיר ציוני נלהב
מגליציה, מבקר הספרות העברית ובוגר הסמינר לרבנים
בברלין, בלט בקונגרסים הציוניים הראשונים לצדם של
אחד העם והרצל. כהונתו בבולגריה עמדה בסימן המאבק

החריף בין התנועה הציונית המקומית לבין הנהגת הנוטבלים (הגבירים) על ההגמוניה ברחוב היהודי. התנועה הציונית בבולגריה זיהתה את אהרנפרייז כגורם המרכזי המונע ממנה את השליטה על ועדי הקהילות ופעלה להדחתו. חרף היריבות הקשה הצליח אהרנפרייז לקדם את יהודי בולגריה. בשנים האחרונות לכהונתו הוא התרחק מהמפעל הלאומי ומכתיבה בשפה העברית. בקיץ 1914 הוא נטש את קהילתו בבולגריה, עבר לסטוקהולם, ושם כיהן כרב ראשי והפך לסופר שוודי. ד"ר יוסף קונפורטי הוא חוקר יהדות בולגריה בעידן המודרני.

fati@netvision.net.il

עוד בחוברת סקירה של של פרופ' דוד מלכיאל מאוניברסיטת בר־אילן על ספרו של אנדראה מורפורגו על ההיסטוריה של בית הקברות היהודי באיטליה מימי הביניים ועד המאה העשרים, וסקירה של פרופ' תמר אלסנדר על ספרה של ד"ר נינה פינטור־אבקסיס 'הטווס, המגוהץ וחצי האישה: כינויים, הומור ופולקלור בשיח היום־יום של יהודי טיטואן דוברי החכתייה'.